

ΣΑΝ ΒΑΘΥΠΡΑΣΙΝΟΣ ΚΙΣΣΟΣ*

ΜΙΑ ΖΩΗ ΣΤΟ ΜΕΡΟΔΟΥΛΙ ή θεια-Βασίλω. Φτώχεια, κακομοιριά και άγιος ό θεός. Μόνη της παρηγοριά ή φαμίλια της. Έξω ή γερμανική μπότα συνέθλιβε καθημερινά τὰ όνειρα τών τρομαγμένων χωριατών, πού ζούσαν, μέρα με τή μέρα, με τήν ψυχή στο στόμα σ' εκείνο τὸ λιθόκτιστο χωριουδάκι τῆς όρεινῆς Κορινθίας. Σε χρόνους ειρηνικούς θὰ φάνταζε πολὺ ειδυλλιακό, ἔτσι πού τὰ σπίτια του με τὶς κόκκινες κεραμοσκεπές ροβόλαγαν, θαρρεῖς, σὲ δύο κατάφυτες ραχοῦλες, πού τὶς χώριζε ἓνα ἀπότομο, κελαρυστὸ ρυάκι. Όμως μαύρη σκιά κι ἀσήκωτη σὰν βαρὺ σύννεφο καταιγίδας πού δὲν λέει νὰ διαλυθεῖ, εἶχε κατακαθίσει πάνω στο χωριό, σκοτεινιάζοντας τὸ ἄλλοτινὰ χαρωπὸ βουνήσιο εκείνο τοπίο.

Τὴ μέρα ἔσπερναν οἱ Γερμανοὶ τὸν τρόπο γύρω τους με τὶς συχνές περιπολίες τους, και τὴ νύχτα οἱ ἀντάρτες, πού κατηφόριζαν ἀπὸ τὸ ψηλὸ βουνὸ γιὰ νὰ ἐφοδιαστοῦν με τροφίμα. Ἡ τραχιὰ ζωὴ τῆς θεια-Βασίλως κυλοῦσε ὅπως ὅπως στο ἀχούρι ὅπου στεγάστηκε πρόχειρα ἡ οἰκογένειά της ἀφότου οἱ κατακτητὲς ἔκαψαν γι' ἀντίποινα τὰ σπίτια τοῦ χωριοῦ, ἀφήνοντας πίσω τους μαυρισμένα ντουβάρια και καφαλισμένα δέντρα. Όσπου κάποιος ἀπομεσήμερο τ' Ἀπρίλη, ἔκαναν οἱ ἀντάρτες ἔφοδο στο χωριό, γιὰ τὴ τάχα μου οἱ κάτοικοὶ του εἶχαν συνεργαστεῖ με τοὺς κατακτητὲς, και μάζεψαν ὅσους βρῆκαν στὰ σπίτια τους στο προαύλιο τοῦ πέτρινου δημοτικῆ σχολείου, στο ἔμπα τῆς νότιας συνοικίας. Όλους αὐτοὺς τοὺς ὀδήγησαν ἀπὸ ἐκεῖ, ὕστερα ἀπὸ πολὺωρη, ἐξαντλητικὴ πεζοπορία, ξυπόλυτους, θεονήστικους και διψασμένους, στ' ἄγρια βουνὰ πού ὑψώνουν, ψηλοκρεμαστὰ πάνω ἀπὸ τὸ χωριό, τὶς γυμνές, γκριζὲς κορυφογραμμές τους. Ἐκεῖ ψηλὰ καταβαράθρωσαν ὅλους τοὺς ἄντρες και μαζί μ' αὐτοὺς και τὰ τρία παλικαράκια τῆς θεια-Βασίλως σὲ μιὰ σκοτεινὴ, ἀπύθμενη τρύπα τῆς Ζήρειας. Ἀπὸ τότε οἱ χωρικοὶ πού τυχαίνει νὰ τοὺς προλάβει τὸ σκοτάδι σ' ἐκεῖνα τ' ἄγρια, κακοτράχαλα μέρη τῆς ἐρημιᾶς ἀκοῦνε ἀκατάληπτους ψιθύρους, βογγητὰ και παραπονιαρικές φωνές νὰ στοιχειώνουν τὸν ἀγέρα.

Σὰν βαθυπράσινος κισσὸς ἔζωσε τὴ θεια-Βασίλω ὁ πόνος· πόνος βαρὺς, βαθύς, ἀβυσσαλέος. Ἄφησε ξέμπλεκα τὰ στιλπνά, κορακάτα ἀκόμη, μακριὰ μαλλιά της, γιὰ τὰ ὁποῖα ἦταν πολὺ περήφανη ἄλλοτε, τότε πού ἔκαιγε τόσες και τόσες καρδιές με τὰ σφριγηλὰ της νιάτα, και πῆρε νὰ γυροφέρνει παραλοισμένη τοὺς κάμπους και τὰ βουνά, σέρνοντας ἀνατριχιαστικὸ, μακρόσυρτο μοιρολόγι, πού 'κανε τὰ σκελετωμένα σκυλιὰ νὰ τὴν παίρνουν ἀπὸ πίσω ἀλυχτώντας θρηνητικά, και τὰ παιδιὰ νὰ τρέχουν σκιασμένα νὰ κρύψουν τὸ προσωπάκι τους στὶς φοῦστες τών μανάδων τους ἐνῶ τὰ μεγαλύτερα και πιὸ ξεθαρεμένα νὰ τὴν πετροβολοῦν. Όργωσε τὰ μάγουλά της με τ' ἄκοπα νύχια της, σουρομαδήθηκε και ξέσκισε τὰ ροῦχα της. Κατόπιν, ἀφοῦ στέρεψαν τὰ δάκρυά της και στέγνωσαν τὰ μάτια της, ἀναγκάστηκε νὰ κάνει κόμπο τὴν ὀδύνη της γιὰ τὸ χατίρι τοῦ ἄντρα και τῆς θυγατέρας της, τοῦ μοναδικῆ παιδιοῦ πού τῆς εἶχε ἀπομείνει.

Όμως δὲν ζοῦσε πιά. Ἀπλῶς διεκπεραίωνε τὴ σκληρὴ καθημερινότητά της μηχανικά, με πλήρη ἀπουσία ὁποιασδήποτε συναισθηματικῆς ἐμπλοκῆς στὴ γύρω της πραγματικότητά. Ἦταν ἓνα περιφερόμενο σαρκίό ἀβάστακτου πόνου, πού ἔμοιαζε ὥστόσο πλήρως ἀναισθητοποιημένο και ἄτρωτο πιά.

Ἡ ζωὴ κυλοῦσε κακὴν κακῶς ἀπὸ μόνη της ὥσπου μιὰ μέρα ἦρθε κι ἔπεσε σὰν ἀστροπελέκι τὸ φοβερὸ μαντάτο πὼς οἱ Γερμανοὶ ἐκτελέσανε στο πλαϊνὸ χωριὸ τ' ἀγαπημένα της ἀνίψια, δυὸ πανέμορφα κορίτσια δεκατριῶν και δεκατεσσάρων χρονῶν και τὸν δεκαεξάχρονο ἀδελφὸ τους. Τότε ἦταν πού ἡ θεια-Βασίλω ἔπαψε νὰ θρηνολογεῖ στὰ κρυφὰ και χτίστηκε μέσα σὲ θανατερὴ σιωπή.

Ἦταν κοντὰ στὰ τέλη τοῦ Αὐγούστου, πάντως μετὰ τὸ πανηγύρι τῆς Μεγαλόχαρης.

Ἐκεῖνο τὸ λαμπερὸ πρωινὸ, λίγο μόλις καιρὸ ἀργότερα, ἡ θεια-Βασίλω κρύφτηκε ἀχάραγα στὸ κοτέτσι μέχρι νὰ φύγει ὁ ἄντρας τῆς μὲ τὴν κόρη τους γιὰ τὰ χωράφια, ἐπειδὴ δὲν τ' ἄντεχε νὰ τοὺς ἀποχαιρετήσῃ, μήπως καὶ λύγιζε τὴν τελευταία στιγμή κι ἀνέβαλλε τὴ μεγάλη ἀπόφαση ποὺ εἶχε πάρει. Σὰν ἔφυγαν, ἔβγαλε τὶς δυὸ κασιέικες ἀπ' τὸ μαντρί τους καὶ τὶς ἔδεσε ἀπὸ τὴ σκιερὴ συκιά στὸ περιβόλι γιὰ νὰ ἔχουν νὰ βοσκῆσουν, ἄλλαξε τὸ νερὸ στὶς ποτίστρες κι ἔριξε καλαμπόκι καὶ πίτουρα στὶς κότες. Ὑστερα μπῆκε στὸ σπίτι, ζύμωσε βιαστικὰ τὸ ψωμί, ἀναφε φρύγανα καὶ κλαδιὰ καὶ φούρнисε· κι ἅμα ἔβγαλε τὸ ψωμί ἀχνιστὸ ἀπὸ τὸ φούρνο, τὸ τύλιξε σὲ λινὴ πετσέτα γιὰ νὰ τὸ βροῦνε ἔτοιμο οἱ δικοὶ τῆς σὰν θὰ ἐπέστρεφαν ξεθεωμένοι τὸ σούρουπο ἀπ' τὶς δουλειές τους. Ἄναφε στὸ εἰκονοστάσι τὸ καντήλι ποὺ τοῦ ἔχε σωθεῖ τὸ λάδι καὶ τσιτσιρίζε τὸ φιτίλι του, ἔκανε πέρα ἐκνευρισμένη τὴ γάτα τῆς ποὺ ἐννοοῦσε νὰ μπλέκει συνεχῶς μὲς στὰ πόδια τῆς καὶ σάρωσε τὸ δάπεδο ἀπὸ πατημένο χῶμα στὸ δωμάτιο ὅπου ζοῦσαν ὅλοι μαζί. Ἐπειτα βγῆκε στὴν αὐλὴ νὰ μαζέψῃ τὴν μπουγάδα ποὺ τὴν εἶχε ἀπλώσει ἀπὸ τὴν προηγούμενη γιὰ νὰ στεγνώσει, γέμισε τὴν τσίγκινη σκάφη ἀπὸ τὸ βαρέλι ὅπου μάζευαν τὸ βρόχινο νερὸ καὶ λούστηκε σὰν νὰ ἐτοιμαζότανε γιὰ γάμο. Στέγνωσε ὥρα πολλὴ τὰ πλούσια μαλλιά τῆς, ποὺ τῆς ἔφταναν λυτὰ ὡς κάτω ἀπὸ τὴ μέση τῆς, τ' ἄλειψε μὲ δαφνόλαδο γιὰ νὰ γυαλίσουν καὶ τὰ ἔπλεξε μὲ προσοχὴ σὲ δυὸ χοντρὲς πλεξοῦδες ποὺ τὶς κουλούριασε σὰν στεφάνι στὸ κεφάλι τῆς. Κι ἔπειτα πῆρε τὴ ρόκα τῆς καὶ βγῆκε γνέθοντας ἀμίλητη στὴ γειτονιά, ἀφοῦ εἶχε μάθει νὰ μὴ στέκεται ποτέ, οὔτε δευτερόλεπτο, χωρὶς ν' ἀπασχολεῖ τὰ χέρια τῆς.

Ἐφερε γύρω ὅλα τὰ σπίτια τοῦ χωριοῦ, καὶ στοὺς δύο μαχαλάδες, κι ἀποχαιρέτησε βουβὰ μία μία ὅλες τὶς συγχωριανές τῆς, ποὺ τὴν ἀντιμετώπισαν κι αὐτὲς μὲ σιωπηλὴ συγκατάνευση, ἀφοῦ εἶχαν πιά συνηθίσει καὶ σέβονταν τὴ σιωπὴ τῆς ὅπου εἶχε ἀμετάκλητα κλειστεῖ μέσα τῆς. Κατόπιν, ἤρεμα κι ἀργά, ἐπέστρεψε στὸ ρημαδιὸ τῆς καὶ πῆγε καὶ κρέμασε, μὲ τὸ σκοινὶ γιὰ τὸ ἄπλωμα τῆς μπουγάδας, τὸν πόνο τῆς ἀπὸ τὰ κλαδιὰ τῆς γέρικης καρυδιάς ποὺ σκίαζε τὸ πίσω μέρος τῆς αὐλῆς τῆς.

Μιὰ γειτόνισσα, ποὺ πῆγε νὰ τῆς ζητήσῃ λίγο ἀλάτι χοντρὸ γιὰ νὰ παστώσει σαρδέλες, τὴ βρῆκε νὰ αἰωρεῖται ἀπὸ τὸ δέντρο μελανιασμένη, μὲ τὰ μάτια νὰ τῆς ἔχουν πεταχτεῖ ἔξω, τὴ μιὰ παντόφλα ἀκόμη στὸ πόδι τῆς καὶ τὴν ἄλλη πεσμένη μέσα στὰ ξερόχορτα. Ἐνα σκαμνὶ βρισκόταν ἀναποδογυρισμένο ἀρκετὰ πιὸ πέρα, λὲς καὶ τὸ ἔχανε κλοτσῆσει μὲ λύσσα. Ἐνα παραθυρόφυλλο, ποὺ δὲν εἶχε στερεωθεῖ καλά, χτυπιόταν πέρα δῶθε ἀπὸ τὸ ἀεράκι ποὺ εἶχε πιάσει μὲ τὸ γύρισμα τῆς μέρας, κάνοντας ξαφνικὰ τὰ τζιτζίκια νὰ λουφάξουν ἀπόκοσμα. Πρασινωπὲς χοντρόμυγες εἶχαν κιόλας πολιορκήσῃ τὸ ἄψυχο κορμί, βομβώνοντας ἐνοχλητικά.

Ἡ γειτόνισσα ἔβαλε τὶς φωνές, καὶ οἱ γυναῖκες ποὺ προστρέξανε ἀλαφιασμένες ἀπὸ τὶς κραυγές τῆς, ἔκοψαν τὸ σκοινὶ μὲ κόπο· καὶ ἡ θεια-Βασίλω σωριάστηκε βαριά μ' ἓνα γδοῦπο στὸ χῶμα. Ὅταν τὴν ξάπλωσαν χάμω, εἶδαν νὰ ἔχει κολλημένες μὲ ζυμὰρι στὸ στήθος τῆς τὶς φωτογραφίες τῶν τριῶν ἀδικοχαμένων ἀγοριῶν τῆς.

---

* Τὸ ἀφήγημα αὐτὸ ὑπῆρχε ἐν σπέρματι στὸ βιβλίο μου *Σπουδὴ Θανάτου*, ἔκδ. Μαΐστρος / σειρά: Σύνορα, 2η ἔκδ., Ἀθήνα 2006, σελ. 328. Μὲ τὴν παρούσα μορφή του ἀλλ' ἀτιτλοφόρητο πρωτοπαρουσιάστηκε στὸ περιοδικὸ *Ἐκφραση λόγου καὶ τέχνης*, χρ. 5ος, τχ 18, Ἀπρ-Ἰούν. 2010, σσ. 48-49. Ὑπὸ τὸν ὀριστικὸ τίτλο του δημοσιεύτηκε ἐκ νέου στὸ περιοδικὸ *νέα Εὐθύνη*, τχ 17, Μάιος-Ἰούν. 2013, σσ. 294-295.